

Täysistunto

Keskiviikko 5.12.2018 klo 14.01—16.36

8. Ajankohtaiskeskustelu maanpuolustustahdosta

Keskustelualoite KA 16/2018 vp

Keskustelu

Puhemies Paula Risikko: Päiväjärjestyksen 8. asiana on ajankohtaiskeskustelu maanpuolustustahdosta. Puolustusministeri Jussi Niinistön noin 5 minuutin mittaisen puheenvuoron jälkeen myönnän puolustusvaliokunnan puheenjohtajalle Ilkka Kanervalle 3 minuutin puheenvuoron, jonka jälkeen myönnän kunkin eduskuntaryhmän edustajalle 2 minuutin vastauspuheenvuoron. Tämän jälkeen myönnän V-painikkeella varattavia vastauspuheenvuoroja harkitsemassani järjestyksessä. Keskusteluun varataan aikaa korkeintaan 1 tunti.

Ensimmäisen puheenvuoron käyttää ministeri Niinistö, 5 minuuttia. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

14.17 Puolustusministeri Jussi Niinistö (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa] On totta, että maanpuolustustahto on MTS:n kyselyssä alentunut ja on nyt tilastojen mukaan yhtä alhaalla kuin 30 vuotta sitten. Suurin lasku on tapahtunut iältään alle 25-vuotiaiden sekä puolueista erityisesti vihreiden kannattajien keskuudessa. Pelkästään tällä otoksella ja tällä menetelmällä tehdystä yksittäisestä tuloksesta ei voi vetää kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä, mutta tulos on joka tapauksessa otettava vakavasti. Maanpuolustustahto on tärkeä asia koko kansakunnalle.

MTS:n tulosta sulatellessa on hyvä muistaa, että varusmiesten maanpuolustustahto on edelleen korkealla tasolla. Se on nyt 4,2 skaalan ollessa 1:stä 5:een. Tämä ilmenee kuluvan vuoden maalisi- ja kesäkuussa kotiutuneiden varusmiesten loppukyselystä. Varusmiehet ovat todellisia turvallisuuden tuottajia. Varusmiehet ovat arjen sankareita, joille meidän tulee olla kiitollisia. Jos heidän maanpuolustustahtonsa olisi laskussa, olisin todella huolissani.

Arvoisa puhemies! Yleisesti ottaen maanpuolustustahtomme on edelleen kansainvälisesti verrattuna omaa luokkaansa. MTS:n maanpuolustustahtokysymykseen vastasi myönteisesti kaksi kolmasosaa kansalaisista. Lisäksi on huomioitava, että kansalaisten henkilökohtainen maanpuolustustahto on edelleen hyvällä tasolla ja siinä tapahtuneet muutokset menevät kyselyn virhemarginaaliin.

Voi olla, että nuorten maanpuolustustahdon heikkenemiseen vaikuttaa se, että nykyään yhä useammalta nuorelta puuttuu omakohtainen kosketus sota-aikaan, esimerkiksi isovanhempien kertomusten kautta. Toisaalta on pantava merkille kyselyn aikana mediassa käyty keskustelu. Oli paljon löysää puhetta ja epärealistisia ajatuksia niin sanotusta kansalaispalveluksesta, asiasta, jonka tarvetta tai sisältöä ei ole missään osoitettu. Joillekin saattoi tulla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2018 vp

harhakuvitelma jostain varusmiespalvelua helpommasta vaihtoehdosta suorittaa kansalaisvelvollisuutensa.

Valitettavasti MTS:n mielipidekyselyt eivät tuota tietoa siitä, mitä syvempiä ajatuksia näiden näkemysten takana on tai mistä vaihtelut eri vuosien tuloksissa johtuvat. Näin ollen yksi selkeä toimenpide on selvittää lukujen taustatekijät. Puolustushallinnossa onkin parhaillaan tekeillä selvitys nuorten aikuisten eli alle 35-vuotiaiden näkemyksistä ja asenteista maanpuolustukseen. Sen tulokset saamme ensi vuoden alkupuolella. Sen kuitenkin tiedämme, että maanpuolustustahdossa ei ole kyse kansalaisten suhtautumisesta Puolustusvoimat-nimiseen organisaatioon. Siinä on kyse siitä, kuinka legitiimiksi järjestelmämme ylipäätään koetaan ja kuinka voimakkaasti kansalaiset samastuvat Suomi-nimiseen kansallisvaltioon eli kuinka puolustamisen arvoisena Suomi koetaan.

Sotiemme perinnejärjestöt ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen organisaatiot tekevät arvokasta työtä. Jokaisen on voitava kokea Suomi puolustamisen arvoiseksi. Tästä syntyy maanpuolustustahto. Siksi pitää ehkäistä syrjäytymistä, siksi pitää hoitaa työllisyyttä, ja siksi on pidettävä huolta heikommassa asemassa olevista.

Arvoisa puhemies! Päätän kenraali Adolf Ehrnroothin kuolemattomiin sanoihin: Suomi on hyvä maa, se on paras meille suomalaisille. Se on puolustamisen arvoinen maa, ja sen ainoa puolustaja on Suomen oma kansa.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi puolustusvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Kanerva, 3 minuuttia.

14.21 Ilkka Kanerva kok: Arvoisa puhemies! Kiitos oivaltavasta ideastanne.

Meitä suomalaisia on vähemmän kuin yksi tuhannesta maailman kansalaisesta. Me tietenkin arvioimme maailmanmenoa omien arvojemme pohjalta tietäen, että ihmiskunnan enemmistöllä on meistä poikkeava arvomaailma. Se on valitettavasti useimmiten raadollisempi kuin meidän omamme. Hyvän ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan johdosta meillä on kuitenkin hyvät edellytykset niin kehittää meille tunnusomaista elämänmuotoamme kuin antaa panoksemme myönteiselle kansainväliselle kehitykselle.

Suomen asema on vakaa, turvallinen, mutta ei itsestäänselvyys. Henkisen ja taloudellisen itsenäisyyden ohella on huolehdittava myös valtiollisesta itsenäisyydestämme ja puolustusvalmiudestamme, joka perustuu vahvaan maanpuolustustahtoon. Emme valmistaudu puolustamaan maatamme sen takia, että haluaisimme sotaa, vaan sen takia, ettemme siihen koskaan joutuisi. Voimapolitiikan näytteet lähialueillemme, Euroopassa ja kauempanakin, kertovat siitä maailmasta, jossa elämme. Maanpuolustustahto ei ole vanhakantaista retoriikkaa vaan keskeinen osa maamme kriisinsietokykyä, resilienssiä.

Perinteisten sotilaallisten uhkien rinnalle on noussut monenmuotoisia hybridi- ja kybermaailman uhkia. Tässä maailmassa puolustusratkaisumme lähtee uskottavasta, ajanmukaisesta sotilaallisesta suorituskyvystä, jonka kivijalkana toimii yleinen asevelvollisuus. Nuorten keskuudessa maanpuolustustahdossa on nähtävissä huolestuttavaa liikehdintää. Paniikinappulan käyttöön ei ole aihetta, mutta muutosten syistä on järkevää käydä avointa keskustelua. Mikäli sama kehityslinja on jatkuakseen, on edessä vakavamman pohdiskelun paikka.

Olen tutkimuksen tuloksista yllättynyt, sillä saamani käsityksen mukaan tuntuma kentällä on kovin toisenlainen. Vierailin hiljattain Porin prikaatissa, ja siellä minulle muodostui käsitys erittäin motivoituneesta varusmiesaineksesta. Ehkä uudenlainen opetus siellä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2018 vp

luonut hyvää pohjaa motivaatiolle palvella varusmiehenä ja reserviläisenä. Suomalaisten maanpuolustustahto on vahva, kansainvälisestikin Euroopan korkeimpia.

Ajatus kansalaispalvelusta on kehittämisen arvoinen. Se ei tietenkään korvaisi yleistä asevelvollisuutta, mutta naiset ovat joka tapauksessa valtava voimavara maanpuolustusvelvollisuuden ja kokonaisturvallisuuden kehittämistyössä. Maanpuolustustahtomme rakentuu sen varaan, että myös nuoret kokevat yhteiskuntamme puolustamisen arvoiseksi. Tämä tahto perustuu inhimilliseen ja taloudelliseen hyvinvointiin, tasa-arvoon ja luottamukseen ulkopoliittikkamme viisauteen. Meidän on rakennettava maatamme niin, että luottamme maanpuolustuksen tarjoavan perustan oman maamme ja arvopohjamme turvaamiselle.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt sitten kunkin eduskuntaryhmän edustajalle 2 minuutin vastauspuheenvuorot.

14.24 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan ajankohtaiskeskustelu maanpuolustustahdosta on tarpeellinen ja hyvin ajoitettu. Viime viikolla maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta julkaisi vuosittaisen tutkimuksen suomalaisten asenteista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ja maanpuolustukseen. Tutkimus osoitti suomalaisten näkemyksissä melko huomattavia muutoksia, joihin on syytä kiinnittää huomiota. Suomessa on edelleen korkea maanpuolustustahto, ja luottamus puolustuspolitiikan hoitoon on vahvaa. Luottamus lähtee vahvasta tunteesta, että olemme kaikki samassa veneessä, kaveria ei jätetä. Suomen ja suomalaisten pärjääminen on yhteinen asia niin syvän rauhan oloissa kuin kriisinkin aikana.

Tänä vuonna on muisteltu vuoden 1918 tapahtumia. Sisällissodan muistovuosi on ollut sovinnon, eheyden ja kansallisen yhtenäisyyden rakentamisen muistovuosi. Yli 100-vuotiaan Suomen suuri linja on eheyden tavoittelu. 100 vuotta sitten Suomessa järjestettiin ensimmäiset yleiseen ja yhtäläiseen äänioikeuteen perustuneet kunnallisvaalit. Toimiva demokratia on turvallisuuden perusedellytys.

Arvoisa puhemies! Suomen puolustuksen perusta muodostuu yleisestä asevelvollisuudesta, vahvasta maanpuolustustahdosta, reserviin pohjautuvista, hyvin koulutetuista joukoista, koko Suomen puolustamisesta sekä tiivistä kansainvälistä yhteistyöstä. Siksi Suomi vahvistaa kansallista puolustuskykyä ja tiivistää kansainvälistä puolustusyhteistyötä.

Suomen kokonaisturvallisuus perustuu laajaan yhteistyöhön. Malli on toimiva ja Suomelle sopiva. Se sitoo suomalaiset turvallisuuden vahvistamiseen jokaisesta kansalaisesta maan ylimpään johtoon saakka. Jokainen suomalainen on maanpuolustaja.

14.26 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on puolustamisen arvoinen maa ja monella mittarilla maailman paras maa. MTS:n tuoreen tutkimuksen mukaan maanpuolustustahto on kuitenkin laskenut. Tämä yhdistettynä muihin turvallisuusympäristömme uhkiin, kuten lisääntyneeseen hybridivaikuttamiseen, on huolestuttava suunta.

Erityisesti nuorten maanpuolustustahdon vaaliminen ja vahvistaminen on otettava keskeiseksi puolustuspoliittiseksi tavoitteeksi. Kodeilla, perheillä ja kouluilla on tärkeä tehtävä. Meidän on varmistettava, että nuorilla on tarpeeksi tietoa siitä, miksi Suomea on puolustettu ja miksi sitä edelleen kannattaa puolustaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2018 vp

On tärkeää, että nuorille välittyvät myös tarinat ja ymmärrys siitä, millaisin uhrauksin menneet sukupolvet ovat Suomea rakentaneet. Suurin juhlapäivämme itsenäisyyspäivä luo oivallisen puitteen vaalia arvoja, jotka luovat yhtenäisyyttä ja kokoavat suomalaisia yhteen. Hiljaisen tiedon siirtyminen sukupolvelta toiselle on tärkeää.

Vahvan maanpuolustustahdon ohella Suomen puolustuksen kulmakiviä ovat yleinen asevelvollisuus ja riittävät puolustuksen resurssit. Lisäksi tarvitaan laajat mahdollisuudet osallistua maanpuolustuksen ja kokonaisturvallisuuden eri tehtäviin myös vapaaehtoisesti. Asevelvollisuusjärjestelmää on tarpeen uudistaa, jotta myös nuoret ikäluokat kokevat maanpuolustustahdon korkeammaksi. Varusmiespalveluksen velvoittavuudesta emme voi luopua, mutta järjestelmää on kehitettävä tasa-arvoisempaan suuntaan.

Lisäksi seuraavan hallituksen on selvitettävä kansalaispalveluksen mahdollisuudet ja toteuttamisen edellytykset. Kansalaispalvelus toisi maanpuolustukseen osallistumisen niidenkin ulottuville, jotka eivät asevelvollisuutta suorita. Mahdollinen kansalaispalvelus ei kuitenkaan korvaisi yleistä asevelvollisuutta vaan mahdollisesti huolellisten selvitysten tuloksena ja perustellusti saattaisi sitä yleistä asevelvollisuutta täydentää.

Kuten sanottu, arvoisa puhemies, jokainen suomalainen on maanpuolustaja.

14.29 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan viime viikolla julkaisemassa mielipidetutkimuksessa suomalaisten maanpuolustustahto on pudonnut alimmilleen sitten vuoden 1989. Asiasta keskusteltaessa on kuitenkin syytä muistaa, että mihin tahansa toiseen Euroopan valtioon verrattuna on kansalaistemme maanpuolustustahto edelleen meillä Suomessa erittäin korkealla.

Huolestuttavinta tuoreen tutkimuksen tuloksissa on maanpuolustustahdon jo neljättä vuotta jatkunut lasku. Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä peräänkuuluttaa toimenpiteitä maanpuolustustahdon vahvistamiseksi. Esitämme kehityksen taustojen selvittämistä tieteellisellä tutkimuksella, jotta todelliset syyt löydetään ja niihin voidaan vaikuttaa.

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä korostaa myös tarvetta tuoda kaikkien suomalaisten, myös naisikäluokan, osaaminen kokonaisuomaanpuolustuksemme piiriin.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä eduskunnassa yksittäiset asiat jakavat puolueita, hallitusta ja oppositiota. Maanpuolustuksen asiat on kuitenkin jo vuosikymmeniä koettu yhteisiksi. Meidän on tehtävä töitä sen eteen, että meitä maanpuolustuksen asioissa yhdistävä henki saataisiin ulotettua myös muihin yhteiskunnan suurten kysymysten ratkaisuihin.

Maanpuolustustahto Suomen uskottavan puolustusratkaisun kulmakivenä syntyy ennen kaikkea siitä, että kansalaiset kokevat isänmaansa puolustamisen arvoiseksi. Kyse ei ole vain halusta puolustaa yhteiskuntamme rakenteita vaan myös sen arvoja, ihanteita ja ihmis-kuvaa.

Onkin pyrittävä siihen, että jokainen kansalainen voisi kokea olevansa merkityksellinen osa yhteiskuntaamme, suomalaista kansankotia. Tässä myös meidän päättäjien rooli on tärkeä esimerkin näyttäjänä, jotta erimielisyyksiin etsittäisiin ratkaisuja yhdessä sopien.

Ja näin itsenäisyyspäivän aattona haluan lausua lopuksi kiitoksen sotiemme sukupolvelle, jonka korvaamattoman työn tuloksena saamme elää vapaassa Suomessa.

14.31 Lea Mäkipää sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! MTS:n teettämän tutkimuksen mukaan suomalaisten maanpuolustustahto on selvästi laskenut. Tulos on yllättävä, sillä tilanne Suomen turvallisuusympäristössä ei ole oleellisesti viime vuodesta muut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2018 vp

tunut, vaikka esimerkiksi Ukrainassa selkkaukset jatkuvat. Matalinta maanpuolustustahto oli nuorten sekä naisten keskuudessa.

Vähemmälle huomiolle tutkimustuloksien tulkinnassa on jäänyt se, että kysymys maanpuolustustahdosta koski nimenomaan aseellista puolustautumista. Huomattavaa on, että kysymykseen siitä, tulisiko Suomen puolustautua aseellisesti kaikissa tilanteissa, tuli 6 prosenttiyksikön verran vähemmän kyllä-vastauksia viime vuoteen verrattuna. Etenkin epävarmojen osuus on noussut monessa mittaustuloksessa. Voi olla, että vastauksista heijastuu näkemys nykysodan luonteen monipuolistumisesta, koska samaan aikaan henkilökohtainen maanpuolustustahto on pysynyt korkealla 84 prosentin tasolla.

Selvä enemmistö pitää nykyistä asevelvollisuusjärjestelmää parhaana vaihtoehtona Suomelle. Useampana vuonna peräkkäin Nato-jäsenyyden kannatus on laskemassa. Kansalaisia huolestaa etenkin ilmastonmuutos, terrorismi, hallitsematon maahanmuutto sekä alkanut keskustelu joukkotuhouksien leviämisestä. Eilisessä lähetekeskustelussa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta korostui nykyistä enemmän valistustyö nuorille ja naisille.

Arvoisa puhemies! Sinisten puolustusohjelman mukaan koko kansalle tulisi antaa mahdollisuus osallistua maanpuolustukseen. Esimerkiksi kouluissa toiselle asteelle liittyvä teoriapainotteinen maanpuolustuksen peruskurssi antaisi nuorille perustiedot maanpuolustuksesta. Lisäksi naisille tulisi taata mahdollisuus osallistua maanpuolustuksen eri tehtäviin nykyistä laajemmin. Maanpuolustusasia on koko kansan asia.

14.33 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maanpuolustus on peruskalliomme. Eräs viisas mies kerran sanoi: Jokaisella maalla on armeija. Jos se ei ole oma, se on jonkun muun. Nuo sanat ovat jääneet mieleeni, sillä hyvin oikeassa hän oli.

Suomalainen maanpuolustustahto on perinteisesti ollut hyvin korkea niin kuin myös se prosentti, kuinka moni asevelvollinen mies suorittaa varusmiespalveluksen. Koko väestöstä edelleen 74 prosenttia kannattaa yleistä asevelvollisuutta, joka onkin ainoa realistinen vaihtoehto koko maan puolustamiseksi. Se on kustannustehokas ja ennen kaikkea laadultaan ylivoimainen järjestelmä meille suomalaisille.

Yleisen asevelvollisuuden kannatuksen trendi on kuitenkin laskeva. Myös maanpuolustustahto on selvityksen mukaan notkahtanut erityisesti alle 25-vuotiailla. Toki siinäkin ikäluokassa suurin osa edelleen ymmärtää asian tärkeyden.

Ehkä tämä pieni notkahdus johtuu siitä, ettei suurella osalla nuorista miehistämme ja naisistamme ole enää suoraa kosketusta veteraanisukupolveen. Ehkä uhraukset eivät enää ole läsnä. Tieto siitä, mitä maamme eteen on uhrattu, on siirrettävä jälkipolville. Tässä onkin tärkeä rooli esimerkiksi arvokasta työtä tekevilla veteraani- ja maanpuolustusjärjestöillä.

Me perussuomalaiset uskomme, että fiksu Suomen nuoriso kyllä ymmärtää, miksi taistelemme, jos taistelemme. Muistakaa, hyvä ihmiset, jalkaväenkenraali Adolf Ehrnroothin sanat: ”Kansa, joka ei tunne menneisyyttään, ei hallitse nykyisyyttään eikä ole valmis rakentamaan tulevaisuutta varten.”

14.36 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maanpuolustustahdon ydin on, että jokainen suomalainen kokee maamme puolustamisen arvoiseksi. On varmistettava, että kaikki pysyvät mukana, jokaisella on mahdollisuus kouluttautua, päästä osalliseksi yhteiskunnan rakentamiseen ja luottaa saavansa apua tarvittaessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2018 vp

Maanpuolustustahto on laskenut, kun kysyttiin valmiutta puolustaa aseellisesti kaikissa olosuhteissa. Erityisen suuri pudotus oli alle 25-vuotiaiden parissa. Samanaikaisesti on huomattava, että maanpuolustustahto ei juurikaan ole laskenut, kun kysyttiin halukkuutta osallistua maanpuolustuksen eri tehtäviin omien kykyjen ja taitojen mukaan: 84 prosenttia olisi siihen valmis.

Näyttääkin siltä, että emme osaa tarjota oikeanlaisia väyliä hyödyntää suomalaisten korkeaa maanpuolustustahtoa. Uudet uhat ovat nousseet perinteisen aseellisen uhan rinnalle, mutta maanpuolustuksesta puhuttaessa esiin nousee yleensä vain asevelvollisuus. Meillä ei ole tarjota kansalaisille muunlaista koulutusta laajan turvallisuuden näkökulmasta, vaikka tarve ja halu on ilmeinen. Meidän tulisikin pohtia keinoja, miten laajennamme kaikkien osallisuutta maanpuolustukseen. Pidän erittäin valitettavana, että sen sijaan puolustusministeriltä on kuultu lausuntoja, joilla halutaan sulkea pois eri ryhmiä kyseenalaistamalla milloin suomenruotsalaisten, kaksoiskansalaisten, siviilipalveluksen suorittaneiden tai milloin naisten maanpuolustustahtoa.

Arvoisa puhemies! On selvä, että asevelvollisuus kaipaa päivittämistä tähän päivään: tasa-arvoisempaan ja valikoivampaan suuntaan. Vain yhdelle sukupuolelle pakollinen järjestelmä on vieras etenkin nuorille, joille tasa-arvo on itsestäänselvyys. Seuraavan hallituksen onkin tehtävä selvitys kaikkia koskevasta kansalaispalveluksesta. Avainasemassa on huolehtia, että yhteiskuntamme säilyy kaikkien mielestä puolustamisen arvoisena. Ja kuten kyselykin kertoo, kaikkein suurin turvallisuushuoli on ilmastonmuutoksen eteneminen, jota vastaan meidän on yhteisesti taisteltava.

14.38 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan vuosittaiset katsaukset ovat mielenkiintoista luettavaa. Vaikka haastattelujen otoskoko on kohtuullisen pieni, niin osa kysymyksistä ulottuu jopa 60-luvulle asti. Pitkät aikasarjat kertovat enemmän kuin yksittäinen poikkileikkaus.

Tuoreimmassa selvityksessä eniten keskustelua herätti suhtautuminen maanpuolustukseen. Kaksi kolmannelta vastanneista oli sitä mieltä, että suomalaisten tulisi puolustaa maata aseellisesti, vaikka lopputulos olisi epävarma. Maanpuolustustahto on alhaalla nuorilla ja naisilla. Johtuisiko mielipiteitten eriytyminen siitä, että näitä ryhmiä, nuoria ja naisia, kuunnellaan yhteiskunnassa muita vähemmän? Jos kansalaiset kokevat, että yhteiskunta on oikeudenmukainen ja tasa-arvoinen ja tarjoaa osallisuutta ja myönteisiä tulevaisuudennäkymiä, maanpuolustustahtoaikin löytyy. Maataan voi puolustaa myös ilman asetta ja täyttää näin perustuslain velvoitteet.

Henkilökohtainen maanpuolustustahto ei ole juurikaan laskenut. Se on edelleen poikkeuksellisen korkea. Yli 80 prosenttia vastanneista olisi valmis puolustamaan maataan henkilökohtaisten kykyjensä ja taitojensa mukaan. Suomalaiset haluavat puolustaa omaa maataan, eivät sotilasliittoa, sekin katsauksessa kävi selväksi. Voidaan kysyä, vaikuttaako vieraitten valtioitten joukkojen ja sotakaluston lisääntyvä läsnäolo Suomessa kielteisesti maanpuolustustahtoon. Yleinen asevelvollisuus tulee säilymään maanpuolustuksen runkona, mutta se ei riitä. Sen rinnalle tulee kehittää vaihtoehtoisia osallistumismalleja. Maanpuolustustahtoa on, mutta onko oikeita toimintatapoja? Seuraavan eduskuntakauden aikana näihin kysymyksiin täytyy löytyä vastaus. Yksituumaisuus kansakunnan perimmäisissä kysymyksissä on suurempi voima kuin sotakoneitten määrä. Yhteenkuuluvuus lisääntyy, kun heikoimmassakin asemassa olevat päästetään tasaveroisesti yhteiskuntaan osallisiksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2018 vp

14.40 Thomas Blomqvist r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Förra veckan publicerade planeringskommissionen för försvarsinformation sin senaste undersökning av försvarsviljan i Finland. Enligt den mätningen anser nu 66 procent av befolkningen att Finland ska försvara sig med vapen om landet blir anfallet. Det är en märkbar minskning från föregående mätning, och speciellt orolig är jag för att minskningen har varit störst i gruppen unga personer under 25 år. Det här är som sagt det mest oroväckande.

Det är viktigt att vi kan upprätthålla ett trovärdigt försvar nu och i framtiden, och för att det ska kunna lyckas måste försvarsviljan vara hög, och därför ska den här trenden nu tas på allvar trots att försvarsviljan internationellt sett ännu är hög i Finland.

Arvoisa puhemies! Yleinen asevelvollisuus on keskeinen osa Suomen puolustusratkaisua, ja laadukkaalla varusmies- ja reservikoulutuksella voimme myös ylläpitää uskottavaa sotilaallista puolustuskykyä. Samalla on hyvä painottaa sitä, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan selkeänä päämääränä on toimia niin, että Suomi ei joudu sotilaallisen konfliktin osapuoleksi. Mutta myös tässä tavoitteessa on ensisijaisen tärkeää, että ylläpidämme yhteiskunnan kriisinsietokykyä ja puolustuksen uskottavuutta.

Muuttuvassa ympäristössä tarvitsemme maanpuolustuksen, joka pystyy vastaamaan myös uusiin yhteiskunnallista vakautta uhkaaviin haasteisiin, ja maanpuolustustahdon on oltava korkea. Ja on tärkeää, että me päättäjät seuraamme tilannetta ja että meillä on halu ja kyky kehittää yleistä asevelvollisuutta niin, että se vastaa meidän puolustustarpeita, ja niin, että se myös asevelvollisten näkökulmasta on sekä motivoiva että tarkoituksenmukainen.

Det är alltså viktigt att vi är lyhörda för vad som påverkar försvarsviljan och att vi kan utveckla och anpassa den allmänna värnplikten, bland annat så att den blir mer jämställd, och i det arbetet kan ett allmänt uppbåd för hela årskullen vara ett första steg.

Vi behöver också utreda om och hur vi kan utveckla en medborgartjänstgöring parallellt med värnplikten. Och vi ska verka för att general Adolf Ehrnrooths ord också gäller i framtiden: Finland är ett bra land som är värt att försvara. [Eero Heinäluoma: Just så!]

14.43 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tasavallan presidentin huomenna isännöimään itsenäisyyspäivän vastaanottoon on jälleen kutsuttu sotiemme veteraaneja. Tänä vuonna kutsuttujen veteraanien joukossa on kymmenen yli 100-vuotias veteraania. Kiitos näiden ja muiden veteraanien panoksen, maamme on saanut elää pitkää rauhan ja vaurastumisen aikaa.

Pitkä rauhanaika on varmasti omalta osaltaan vaikuttanut siihen, että sodan kauhut ja kriisit tuntuvat monen suomalaisen, erityisesti nuoren, näkökulmasta kaukaisilta. Hyvinvoinnin keskellä on vaikea kuvitella, miten toimittaisiin kriisitilanteessa, ja nuoret katsovat maailmaa eri tavalla kuin vanhempien sukupolvien edustajat: globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutos ja pakolaisten tilanne, näyttäytyvät todellisempina ongelmina kuin oman maan puolustaminen aseellisesti kaikissa tilanteissa.

Todellisuus ympärillämme on kuitenkin sellainen, että myös suomalaisten pitää olla valmiita omaa maata kohtaaviin sotilaallisiin uhkiin ja kriiseihin. Asovanmeren selkkaus on tuore muistutus sotilaallisen uhan mahdollisuudesta. Paras tae ja turva itsenäisyydellemme ja turvallisuudellemme on vahva maanpuolustustahto ja yhtenäisyys, ja tätä tulee pitää yllä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2018 vp

Varusmiespalvelusta tulee edelleen kehittää ja luoda kannustimia sen suorittaville nuorille, ja asevelvollisuuden suorittaminen ei saa liikaa vaikeuttaa tai heikentää mahdollisuuksia päästä esimerkiksi opiskelemaan.

Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu ja ministerin mainitsema tuleva selvitys maanpuolustustahdosta ovat todellakin tarpeellisia ja ajankohtaisia.

14.45 Paavo Värynen tl (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todellakin syytä tarkemmin selvittää, mistä tämä maanpuolustustahdon heikkeneminen johtuu. Tässä vaiheessa voimme esittää siitä vain omia arvelujamme. Minulla on se käsitys, että suomalaiset ovat valmiina puolustamaan itsenäistä, sotilaallisesti liittoutumatonta, puolueetonta Suomea.

Oma käsitykseni on, että maanpuolustustahdon heikkeneminen saattaa liittyä siihen, että meidän turvallisuuspoliittisesta linjastamme on syntynyt viime vuosina hyvin epämääräinen käsitys. Tähän on kaksi syytä.

Ensinnäkin Suomi on pyrkinyt tulkitsemaan Lissabonin sopimusta siten, että se velvoittaa Euroopan unionin jäsenvaltiot antamaan toisille jäsenmaille myös sotilaallista apua, ja Suomessahan lainsäädäntöä on muutettu niin, että voidaan lähettää sotilaita ulkomaille myös taistelutehtäviin.

Toinen seikka, joka on hämärtänyt meidän asemaamme ja linjaamme, on Suomen suhde Natoon. Isäntämaasopimus on tulkinnanvarainen. Ruotsissa parlamentti käsitteli vastaavan asiakirjan ja asetti omia ehtojaan tälle yhteistyölle. Toisaalta Suomi on ollut mukana liisääntyvässä määrin Naton ja johtavien Nato-maiden sotaharjoituksissa tavalla, joka on synnyttänyt epäselvyyttä Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisesta linjasta. Samaan aikaan kun kansan keskuudessa Nato-jäsenyyden kannatus on alentunut, Suomen hallitus on pyrkinyt hyvin voimakkaasti tiivistämään yhteistyötä Naton kanssa.

Eduskuntavaalien yhteydessä ja seuraavaa hallitusta muodostettaessa on tärkeää keskustella Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan peruslinjoista, isäntämaasopimuksen tulkinnoista, sotaharjoituksista ja osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. Nyt on ryhmistä kommentit saatu, seuraavaksi ministeri Niinistö, 1 minuutti, ja myöskin puolustusvaliokunnan puheenjohtajalle vielä 1 minuutti. Sen jälkeen mennään debattikeskusteluun, ja voi tehdä varauksia jo nyt. — Olkaa hyvä.

14.47 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia rakentavista puheenvuoroista. Todellakin jokainen suomalainen on maanpuolustaja, kuten useammassakin ryhmäpuheenvuorossa todettiin. Suomi on puolustamisen arvoinen maa, ja jokaisella suomalaisella on puolustettavaa.

Kuten puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Kanerva totesi ja itsekin toin esille, varusmiesten maanpuolustustahdossa ei ole moitteen sijaa. Jotain teemme siis oikein, ja kiitos siitä kuuluu lähinnä Puolustusvoimille. Saman arvopohjan soisi tietenkin koko ikäluokalle, mutta siihen voimme yrittää vaikuttaa enemmän kodin ja koulun kautta. Siis koko yhteiskunta mukaan, ei pelkästään Puolustusvoimat.

Kansalaispalvelus mainittiin muutaman kerran. Edustaja Vikmanin tavoin kuitenkin painotan, että yleisen asevelvollisuuden pakottavuudesta ei voida tinkiä piiruakaan, eikä sen vaihtoehtona voi olla kansalaispalvelus. Laajan turvallisuuden osalta voidaan kansa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2018 vp

laisten osallistumista kyllä lisätä, mutta se ei mitenkään korvaa aseellisen palveluksen suorittamista. Nykyjärjestelmä on puolustuskyvyn kannalta hyvä. Se tuottaa kustannustehokkaasti riittävän nuoret sodanajan joukot.

Vielä lopuksi edustaja Mustajärvelle toteaisin, että Suomessa ei ole vieraiden valtioiden joukkoja tai vieraiden valtioiden kalustoa muutoin kuin Suomen kutsumana, harjoituksissa, jotka parantavat Suomen puolustuksen suorituskykyä. [Markus Mustajärven välihuuto]

Puhemies Paula Risikko: Vielä sitten puolustusvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Kanerva, 1 minuutti.

14.49 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen verran näistä laskeneista maanpuolustustahdon numeroista, että ehkäpä — ehkäpä, todistusaineistoa ei ole, mutta tämä on oma käsitykseni — siihen on omalta osaltaan ollut vaikuttamassa mahdollisesti se, että varsinaisen aseellisen maanpuolustuksen rinnalla ihmiset kokevat olevan paljon muita toimintaympäristöstämme kumpuavia haasteita, uhkia ja riskejä turvallisuudellemme. Tiedämme hybridin ja kyberin, aina ilmastonmuutoskeskusteluun saakka, ja tämä koetaan tavalla, jossa tarvitaan muitakin kokonaisturvallisuuden toimia kuin pelkästään aseellista maanpuolustusta, josta — puolustusministeriä lainaten — meillä ei ole varaa palaneen puupennin vertaakaan tinkiä. Tästä toivottavasti olemme eduskunnassa täysin samaa mieltä.

Toinen asia on tietysti tämä keskustelu tulevasta asevelvollisuuden suorittamisen mahdollisuudesta. Miehillä siinä ei ole mitään tinkimisen varaa, mutta sen laventaminen kansalaispalvelun suuntaan saattaa hämärtää joidenkuiden ajatusmaailmassa sitä, mistä on kysymys.

14.50 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuusratkaisut ovat saaneet laajan hyväksynnän ja myös korkean arvostuksen, ja siihen, että me huolehdimme omasta puolustuksestamme, luotetaan laajasti. Tämän järjestelyn kivijalkoja on kaksi: toinen on kansalaisten yleinen vahva maanpuolustustahto, ja sitten siihen välttämättä liittyen yleinen asevelvollisuus, niin kuin täällä on todettu.

On aihetta olla huolissaan siitä, mitä äskettäiset tutkimustulokset kertovat. Jos yleinen maanpuolustustahto laskee, voi kysyä, säilyykö yleinen asevelvollisuus niin suosittuna kuin se nyt on. Jos meillä ei olisi yleistä asevelvollisuutta ja nuorten miesten — ja tänä päivänä monesti myös nuorten naisten — halua suorittaa varusmiespalvelusta, olisi turvallisuusasemamme koko lailla toinen kuin mitä se on viime vuodet ollut. Olisimme aivan uudessa tilanteessa, jossa luottamus myöskään Suomen puolustuskykyyn ei voisi olla sitä, mitä se on nyt ollut. Siksi tähän yleisen asevelvollisuuden kestävyys täytyy todella paneutua sekä eduskunnan että hallituksen.

14.51 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on hyvä maa, ja täällä on hyvä elää. Meillä on monia asioita, mitkä eivät ole itsestäänselvyksiä. Ne liittyvät koulutukseen, terveydenhuoltoon, vapauteen sanoa oma mielipiteensä, ja vähänkin kun maailmaa tuolla kiertää, näkee, että näin ei joka paikassa ole.

Maanpuolustuksen selkäranka on yleinen asevelvollisuus ja reserviläisiin pohjautuvat sodanajan joukot, ja tästä meidän täytyy pitää aina kiinni.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2018 vp

Hieman kavahdin tuota vihreiden eduskuntaryhmän puheenvuoroa, jossa viitattiin siihen, että meidän pitäisi siirtyä jollain tavalla valikoivaan asevelvollisuuteen. Tästä on vaarallisia esimerkkejä länsinaapuristamme Ruotsista, jossa on yritetty palauttaa nyt asevelvollisuutta siinä onnistumatta niin kuin pitäisi tehdä.

Me tarvitsemme lisää tietoa nuorille. Mielestäni meidän pitäisi opetussuunnitelmaan lisätä myös maanpuolustuskasvatusta. Maanpuolustusjärjestöillä voisi olla tässä iso rooli yhteistyössä koulujen kanssa: Miksi maata puolustetaan, mitä se armeija ylipäättään on, mitä ne poikkeusolot tarkoittavat ja niin edelleen? Miksi isänmaa meille on tärkeä?

Puhemies Paula Risikko: Sitten edustaja Krista Kiuru. Teillä on siellä uutisia.

14.52 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on tämmöisenä päivänä todella tärkeää todeta, että kyllä maanpuolustustahto on yksi tärkeimmistä perinnöistä, joka välittyy isältä pojalle, sukupolvelta toiselle, äidiltä tyttärelle. Näin ollen soitiemme veteraanit, jotka aikoinaan seisoivat rajalla, olivat mahdottomankin edessä. Monet palasivat, monet jäivät.

Meillä on paljon velkaa maksettavana tässä maassa. Siltä osin eduskunta on tänään tehnyt osansa ja myöskin jo eilen siinä, että keskustelemme näistä asioista, mutta myös siinä, että veteraanien kuntoutus tulee paranemaan. Tänään sosiaali- ja terveysvaliokunta on tehnyt siihen liittyviä päätöksiä. Myöskin olemme tehneet eilen yhteisen sosiaali- ja terveysvaliokunnan lakialoitteen, jota kaikki ryhmät ovat olleet mukana eteenpäinviemässä, ja tuo hyvä uutinen on se, että pitkään on odotettu, että sotainvalidien haitta-astetta voitaisiin laskea, ja nyt olen iloinen kertoessani teille, että eduskunnassa yksimielisesti tämä lakialoite tulee kiireellisenä käsittelyyn ja tulemme tuota haitta-astetta laskemaan 10:een, [Puhemies koputtaa] ja näin tämä tahto säilyy myös isältä pojalle.

14.54 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen todella iloinen, että tämä valiokuntamme puheenjohtaja Kiurun juuri esittelemä lakialoite on täällä itsenäisyyspäivän alla, että siitä voimme yhdessä keskustella ja saada varmasti kaikkien tukea. On hienoa, että tässäkin näytimme, että eduskunta on yhteistuumainen sotaveteraanien ja sotainvalidien asioitten äärellä. Kuten tiedämme, sotainvalidien joukko harvenee nopeasti. Veteraanien keski-ikä on jo 93 vuotta, ja tämän vuoden alussa sotainvalideja oli vain noin 1 500 enää elossa. Veteraanasioissa on kyse nuorempien sukupolvien kunniaavelasta. Nyt käsittelyssä oleva lakiesityksemme tarkoittaa olennaista etua asianomaisille invalideille, ja se helpottaa siten heidän asemaansa. Toivon tälle lakiesitykselle meidän kaikkien laajaa tukea.

14.55 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vahvan maanpuolustustahdon ylläpitäminen on koko kansakunnan etu, ja on todella ilo todeta näin isänmaamme itsenäisyyspäivän aattona, että olemme kaikki eduskuntaryhmät yhdessä tehneet lakialoitteen sotilasvammalain muuttamisesta. Tuo yhteinen aloite on kunnianosoitus heille, jotka olivat valmiita antamaan kaikkensa yhteisen isänmaan hyväksi. Tuossa lakialoitteessa todellakin laajennetaan sotainvalidien oikeutta päästä valtion kustantamaan hoitoon, jos ikääntynyt sotainvalidi ei enää heikentyneen terveyden takia pärjää kotona. Meidän tehtävämme on turvata ikääntyneiden sotainvalidien oikeus palveluihin ja huolehtia heidän hyvinvoinnistaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2018 vp

Arvoisa puhemies! Suomi ei olisi näin hyvä maa ilman sotiemme veteraanien ja sotainvalidien tekemiä uhrauksia. Tuo lakialoite käsitellään kiireellisenä. Uskon, että se saa koko eduskunnan vahvan tuen.

14.56 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri, sanoitte tuossa ensimmäisessä puheenvuorossa: ”Kuinka puolustamisen arvoisena Suomi koetaan.” Varapuheenjohtaja, sanoitte, että me päättäjät toimimme esimerkin näyttäjinä.

Tuntuu hieman naiiville, että juuri äsken äänestimme sotilastapaturmalaista ja siitä, että varusmiehille ei anneta korvauksia taannehtivasti. Vuoden alustahan on astumassa voimaan laki, jolla varusmiehet saatetaan samaan tilaan kuin kriisinhallinnassa toimivat. He ovat kaksi vuotta saaneet nyt erityistä lisävakuutusturvaa tapaturmista, vammautumisista tai kuolemantapauksista, ja nyt suomalainen varusmies on eriarvoisessa asemassa verrattuna heihin vielä tämän vuoden loppuun saakka. Elikkä vuoden loppuun saakka on tilanne, että varusmiehillä ei ole tätä lisävakuutusturvaa. Minä kysynkin: kuinka arvokkaana me pidämme täällä varusmiestä, hänen terveyttään ja hänen henkeään? Minun mielestäni olisi korkea aika kertoa, että yhdenvertaisuuden nimissä heidät tulisi asettaa samalle viivalle.

Vetoankin nyt koko eduskuntaan: me teimme yhdessä lakialoitteen, [Puhemies koputtaa] ja eduskunnan enemmistö sitä kannatti, että valtiovarainvaliokunta huomioisi tämän ja toisi [Puhemies koputtaa] toisella tavalla sitten korvaukset. Tämä lakialoite, [Puhemies: Aika!] minkä valiokunta teki, on hyvä.

14.57 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskuntapuolueiden yhteinen lakialoite sotainvalidien haitta-asterajan alentamisesta 10 prosenttiin on oikeudenmukainen ja hyvä ratkaisu. Siniset tukevat sitä täysin rinnoin.

Samaan hengenvetoon täytyy sanoa, että edellisten hallituksien päätös lakkauttaa useita varuskuntia oli virhe ja se oli virhe myös maanpuolustustahdon ylläpitämisen näkökulmasta. [Reijo Hongisto: Kauhava takaisin!] — Täältä jo edustaja Hongisto vaati Kauhavaa. — No, sinisten näkemys on se, että jokaiseen maakuntaan pitäisi perustaa varuskunta, ja aloitetaan nyt sitten sieltä Etelä-Pohjanmaalta, mistä muun muassa edustaja Hongisto on, ja Pohjois-Karjalasta. [Naurua]

Jos katsotaan sitten perustuslakia, niin maanpuolustusvelvollisuushan tietysti kuuluu kaikille. Siksi olisi syytä myös luoda kaikille kansalaisille avoin ja vapaaehtoinen kokonaisturvallisuutta ja yhteiskunnan kriisinsietokykyä tukeva noin kuukauden mittainen kurssi — ei korvaisi asepalvelusta, ei korvaisi asevelvollisuutta mutta tulisi lisänä. Ja lisäksi myös toiselle asteelle, jossa nuoret ovat, jossa he opiskelevat, maanpuolustustietoisuutta lisäävä kurssi. Näillä ratkaisuilla, uskon ja siniset uskovat, maanpuolustustahtoa voidaan nostaa.

14.59 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä niihin kiitoksiin, että ryhmät yhdessä saivat tämän hoidettua, veteraanien asiat kuntoon. Monessa puheenvuorossa viitattiin myös siihen tärkeään työhön, mitä veteraanit ovat tehneet ja mitä me olemme heille velkaa, ja siitä todella näin itsenäisyyspäivän aattona suuri kiitos.

Mutta kun mietimme tulevaa, niin näen itse, että me emme voi maanpuolustustahtoa liittää vain perinteisiin ja ajatella, että sitä kautta maanpuolustustahtoa lisätään, että meillä oli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2018 vp

si parempi yhteys sodan käyneeseen sukupolveen, vaan ennen kaikkea tulee se, että me huolehdimme, että tämä yhteiskunta on tasa-arvoinen ja kaikki kokevat tämän omakseen.

Mikä on hyvin tullut monessa puheenvuorossa esiin, niin meidän pitäisi löytää myös niitä keinoja, miten maanpuolustusta voidaan laajentaa, ja sen takia ajatus tästä kansalaispalvelusta on mielestäni selvittämisen arvoinen. Mutta toki meidän täytyy myös huolehtia siitä, että meillä on asevelvollisuus ja me saamme sinne sekä miehet että naiset, halukkaat, parhaat kyvyt käyttöön, ja sitä myöten me voimme ajatella, että sitä kohtaa voidaan myös tehdä hieman nykyistä valikoivammaksi.

15.00 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Asevelvollisuus on käytännön tasolla muuttunut huomattavasti viimeisten kymmenien vuosien aikana siinä, mitä tulee johtamiseen sekä käytännön tekemiseen. Uskon, että hyvällä syyllä voi sanoa, että asevelvollisuus ei ole pelkästään velvollisuus vaan myöskin oikeus ja että hyvin harva niistä, jotka sen läpi ovat käyneet, katuu siellä vietettyä 6:ta kuukautta tai 12:ta kuukautta. Siinäkin mielessä olisi tärkeää, että koko ikäluokalle taattaisiin tämä mahdollisuus, että koko ikäluokka olisi kutsunnoissa mukana ja joutuisi itseksensä pohtimaan sitä, haluaako ottaa tähän osaa vai ei.

15.01 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että rintamaveteraanien kuntoutusasia saadaan vihdoin kuntoon.

Suomi on todella hyvä maa meille suomalaisille, niin kuin tässä on kuultu moneen otteeseen, mutta meidän historiamme sisältää sekä surua että iloa. Oman rakkaan isänmaan puolustaminen ja sen jälleenrakentaminen on yhdistänyt kansaamme, mutta vaikeista ajoista huolimatta suomalaiset ovat sodan ajan, 101 vuoden ajan rakentaneet omaa maataan ja tehneet yhteisiä päätöksiä. Juhlavuosi viime vuonna vietettiin teemalla Yhdessä. Se antoi mahdollisuuden ymmärtää mennyttä, kokea yhdessä ja antaa suuntaa Suomen tulevalle kehitykselle. Nyt on meidän ja myös nuoremman sukupolven vuoro jatkaa tätä arvokasta työtä, mitä edelliset sukupolvet ovat rakentaneet.

Maamme puolustamiseen tarvitaan ihmisiä. Yleinen asevelvollisuus on hyvä järjestelmä ja kaiken perustana, mutta, hyvät kollegat, uskottavaan puolustukseen kuuluu myös aseita. Tässä asiassa on syytä olla realisti.

15.02 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että eduskunta käy tämän ajankohtaiskeskustelun. Maanpuolustustahdon heikkeneminen on hyvin huolestuttavaa, ja erityisen surullista se on näin itsenäisyyspäivän alla. Samalla tämä on kuitenkin aika hyvä herätys meille siitä, miten helposti asioita aletaan pitää itsensä selvyyksinä.

Moni kollega on jo käyttänyt erittäin hyvän puheenvuoron tästä aiheesta, ja kuten on todettu, tämä nykyisen kaltainen kehityssuunta ei voi jatkua vaan suunta on ehdottomasti saatava kääntymään. Me emme saa unohtaa juuriamme tai itsenäisyytemme hintaa koskaan.

15.03 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! 101-vuotias Suomi on puolustamisen arvoinen. Korkea maanpuolustustahto yhdessä laajan reservin, yleisen asevelvollisuuden ja sotilaallisen liittoutumattomuuden kanssa muodostaa maanpuolustuksemme ja siten myöskin itsenäisyytemme kivijalan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2018 vp

Presidentti Niinistö on oivalla tavalla todennut, että tärkein puolustuslinjamme menee korvien välissä. Ja mihin tämä viime kädessä nojaa? Siihen, että mahdollisimman moni suomalainen kokee, että Suomi on puolustamisen arvoinen. Ja se taas nojaa siihen, että mahdollisimman moni kokee, että he voivat olla osallisia yhteiskunnassa.

Nimenomaan tähän osallisuuteen pohjaa itsenäisyysellemme ja kansakuntamme eheys ja vahvuus. Etenkin tänä vuonna, kun vietämme vuoden 1918 muistovuotta, on hyvä muistaa, että juuri osallisuus, yleinen ja yhtäläinen äänioikeus kunnallisvaaleissa, oli ratkaiseva tekijä sille, kuten Mauno Koivisto on todennut, että talvisodan ihme tapahtui jo ennen talvisotaa. Näin ollen, mitä useampi ihminen voi [Puhemies koputtaa] kokea osallisuutta isänmaasta, sitä vahvempia kansakuntana olemme.

15.04 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni tässä ei ole kyse menneisyyden tuntemisesta vaan nykyisyydestä ja juuri ihmisten kokemuksista osallisuudesta sekä yhteiskunnan yhtenäisyydestä. Jos halutaan nostaa maanpuolustustahtoa, niin keskeistä on siis toimia nykyistä ponnekkaammin nuorten syrjäytymistä vastaan ja yhteiskunnallisen tasa-arvon vahvistamiseksi.

Näin itsenäisyyspäivän aattona on mielestäni myöskin äärimmäisen tärkeää painottaa, että isänmaallisuus ei saa olla sellainen käsite, joka sulkee ison osan suomalaisista ulkopuolelle taustan, äidinkielen, uskonnon tai poliittisten mielipiteiden perusteella, vaan isänmaallisuuden pitää olla jotain sellaista, jota jokainen saa tuntea ja jota jokainen saa myöskin määritellä.

Panin ilolla merkille tänään julkistettuja tutkimustietoja siitä, että erityisesti nuoret pitävät Suomen luontoa ja kansallispuistoja tärkeimpänä isänmaallisuutena. Sekin mielestäni osoittaa sen, kuinka tämäkin käsite elää yhteiskunnan kehittymisen myötä.

15.05 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ja maanpuolustusjuhlissa ehkä se eniten käytetty lause on, että maatamme puolustetaan, jos tai kun se on puolustamisen arvoinen ja jos se on kansalaisilleen oikeudenmukainen. Siitä johtuen se on niin, että oikeudenmukaisuuteen ei kuulu etuilu eikä myöskään lusmuilu. Meidän on rakennettava yhdessä semmoista Suomea, jonka täällä asuva kokee sekä asiasyillä että tundesyillä omaksi isänmaakseen ja sen takia myös haluaa puolustaa omaa maatamme.

Historiatietoisuus, johon täälläkin on viitattu, ei ratkaise maanpuolustustahtoa, mutta se on sen pohja. Meidän on tunnettava oma historiamme, myös viimeisten sotiemme kaikki vaiheet. Historiattomuuteen ei pidä vaipua, ei milloinkaan.

Ja ihan lopuksi, meidän on kaikkien, niin kuin tähänkin mennessä on tapahtunut, viisaalla tavalla vaalittava yhteisymmärrystä, poliittista yhteisymmärrystä, puolustuksemme päälinjasta mukaan luettuna yleinen asevelvollisuus.

15.06 Mika Raatikainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minulla oli eilen kunnia osallistua Helsingin Rauhanturvaajien pikkujouluihin. Jäseniä on noin 600. Suurin osa on ollut sodassa tai ainakin kriisialueella, ja voin sanoa, että siitä porukasta kukaan ei toivo tietenkään sotaa tai kriisiä, mutta maanpuolustustahto on erittäin kova, kovempi kuin ehkä kauhean monella muulla.

Myös siellä kuitenkin nousi keskusteluun tämä maanpuolustustahdon tämänhetkinen pieni notkahdus. Eräänä arviona oli se, että kyse voi olla siitä, että tietty valtamedia, sanotaan nyt Yleisradio, Helsingin Sanomat ja niin pois päin, on tehnyt sanasta ”isänmaalli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2018 vp

suus” jotenkin epäilyttävän sanan, ikään kuin siinä olisi jotain pahaa. Sitä pidän hyvin kummallisena, kuten myöskin rauhanturvaajaveteraaniystävänä.

Mitä maanpuolustustahtoon tulee, eräs jo varmaan kahdeksankymppinen rauhanturvaaja sanoi, että maanpuolustustahto on kuin hänen rakkautensa vaimoon: se on sydämessä ollut koko ajan ja pysyy siellä — ja niin pysyy maanpuolustustahtokin. — Kiitoksia.

15.07 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sotainvalidiiden haitta-asteen laskeminen 10 prosenttiin on tärkeä ja merkittävä kunnianosoitus sotainvalideille. Uskon, että heille on tärkeää myös se, kuinka maamme puolustetaan myös tänä päivänä ja tulevaisuudessa. Tästä syystä on oleellisen tärkeää tunnistaa se, kuinka alle 25-vuotiaat nuoret näkevät Suomen ja kuinka he haluavat puolustaa maamme. Vuoden 2016 nuorisobarometri osoitti, että nuorten usko maan tulevaisuuteen on vahvistumassa mutta luottamus maailman tulevaisuuteen ja Suomen tulevaisuuteen asuinmaana on heikentynyt. Suomalainen hyvinvointivaltio saa nuorilta vankan kannatuksen. Tästä syystä on ehdottoman tärkeää, että yhteiskunnan yhtenäisyyttä ja osallisuutta vahvistetaan. Yhteenkuuluvuus vahvistaa myös nuorten tahtotilaa tehdä työtä maamme hyväksi.

15.08 Lea Mäkipää sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mekin kansanedustajat saamme huomenna juhlia itsenäisyyspäivän 101-vuotisjuhlaa, ja toivon, että oman kuntani sotaveteraanin siellä näkisin, jos terveydellisistä syistä hän pystyy siellä olemaan. Eli kiitos niille, jotka ovat meille luoneet tällaisen turvallisen maan.

Näistä tuloksistakin näkee, että meillä on maassamme turvallisuudentunne. Ja turvallisuutta lisää esimerkiksi yhteistyö Pohjoismaiden kanssa ja myös kansainvälinen kanssakäyminen, eli tämä on hyvin tärkeätä. Sitten tämä on erittäin mielenkiintoista ja hyvä asia, kun ministeri mainitsi, että tehdään tutkimus, mikä tämä alle 35-vuotiaitten osuus on, että mistä johtuu. Ja myös haluan antaa vielä sen tunnustuksen, kun on mainittu, että ulkopoliittikkaa ja puolustuspolitiikkaa on maassamme hoidettu suhteellisen hyvin, että kiitos siitä ministeri Niinistölle esimerkiksi. [Ilkka Kanerva: Ja presidentti Niinistölle, molemmille!]

15.09 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! MTS:n mittauksen mukaan maanpuolustustahto vihreiden kannattajien keskuudessa on romahtanut. Vihreät ovat myös asettaneet tavoitteekseen asepalveluksen vapaaehtoisuuden. Vastuuton ehdotus tarkoittaisi reservin koon pienenemistä sellaiselle tasolle, että koko maan puolustaminen olisi mahdotonta. Yleistä asevelvollisuutta siis tarvitaan jatkossakin.

Vaikka uhkakuvat moninaistuvat, meidän on kyettävä näkemään myös se, että perinteiset sotilaalliset uhat eivät katoa. Kuten aiemmin mainitsin, tämän ymmärryksen luomiseen on panostettava myös kouluissa nuortemme osalta. Olemme ahkeralla työllä ja toisiamme kunnioittaen rakentaneet Suomesta yhden maailman parhaista maista, ja uskon, että meillä on kaikki edellytykset siihen, että jokainen voi jatkossakin kokea Suomen puolustamisen arvoisena maana, [Puhemies koputtaa] ja rakentakaamme Suomea yhä paremmaksi maaksi [Puhemies koputtaa] myös tulevaisuudessa.

15.11 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuota kyselyä maanpuolustustahdosta ja sen laskemisesta on ehkä tulkittu hivenen yksipuolisesti, niin kuin täällä moni kollega on huomioinut. Elikkä laskuahan oli havaittavissa nimenomaan aseelliseen maanpuolustukseen osallistumisessa, ei kuitenkaan kokonaisturvallisuutta ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2018 vp

kokonaismaanpuolustusta koskevissa kysymyksissä, ja mikä tärkeintä, ei myöskään asevelvollisten kohdalla.

Siinä mielessä kun yrittää miettiä, mitä tästä tutkimuksesta pitäisi sitten ottaa opiksi, niin varmasti yhä useammalle on turvattava mahdollisuus olla mukana kokonaismaanpuolustuksessa ja etenkin niille ryhmille, joita tällä hetkellä asevelvollisuus ei koske. Ja todellakaan näitä kahta asiaa ei missään nimessä pidä asettaa toistensa vaihtoehtoiksi.

Tätä kokonaisturvallisuuteen liittyvää kansalaisosaamista ja kansalaistaitoja tulisi varmasti opettaa jo ihan perusasteella ja erityisesti myöskin toisella asteella, jolloin meillä on vielä mahdollisuus saada lähestulkoon koko ikäluokka kiinni [Puhemies koputtaa] ja siinä mielessä tietenkään unohtamatta historian ja yhteiskuntaopin opetusta, joka meille [Puhemies koputtaa] sitten tuo sen taustan tähän asiaan.

15.12 Eero Reijonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on eduskunnassa paljon hyviä käytäntöjä, joitten luulisi parantavan maanpuolustustahtoa: on tämä selontekomenettely, jossa kaikki poliittiset ryhmät ovat mukana, sitä yhdessä tehdään, ja yksituumaisesti saadaan se aikaiseksi.

Mutta joutuu kyllä tietysti kysymään, minkälainen vaikutus — kun tässä ei ole tutkittu — on tällä puolustusvoimauudistuksella, joka tehtiin viime vaalikaudella. Osasta maakuntia varuskunnat hävisivät. Nyt kuitenkin ei ole selvää, miten se on vaikuttanut maanpuolustustahtoon niissä maakunnissa — kun yleisesti arvioidaan, että siellä, missä Puolustusvoimat on näkyvillä, myös maanpuolustustahto on korkealla tasolla. Eli tämä olisi ollut hyvä selkeästi minusta nostaa esille.

Mutta kaiken kaikkiaan tässä salissa me voimme paljon tehdä maanpuolustustahdon lisäämiseksi. Minusta ei ole välttämätöntä eikä ehkä oikeinkaan, että rupeamme arvioimaan, mitkä poliittiset ryhmät ovat tukeneet enempi ja mitkä vähempi, koska tämä on yhteinen asia. Minä uskon, että lähtökohdan [Puhemies koputtaa] tulee olla se, että koko Suomi haluaa kuitenkin, että Suomea puolustetaan.

15.13 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Reijosen näkemystä siitä, että kykenisimme tässä salissa ajattelemaan, että maanpuolustustahto ja maanpuolustus on meidän kaikkien yhteinen asia, ei yhden aika suppean kyselytutkimuksen otosten tuloksiin perustuva arvo.

Kestävää turvallisuutta ei saavuteta, jos kaikki eivät osallistu, ja meidän haluamme, että kaikki osallistuvat. Siksi myös naiset ja nuoret on otettava mukaan niin maanpuolustukseen kuin koko yhteiskunnan rakentamiseen kaikilla aloilla.

Asepalveluksella sinänsä on iso merkitys erityisesti nuorten maanpuolustustahdolle, ja sekin saattaa kyselyissä näkyä. On tärkeää, että palvelus elää ajassa ja myös kehittyy nuorten arvojen mukaan. Asepalvelus on nuoren ensikosketus maanpuolustukseen, monilla nuorilla näin. Jos se tuntuu vanhentuneelta, syrjivältä tai omien arvojen vastaiselta, se on omiaan vähentämään maanpuolustushalukkuutta. [Puhemies koputtaa] Pitäkäämme siis huoli siitä, että asepalvelusarmeija [Puhemies koputtaa] pysyy tässä ajassa.

15.14 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä näissä kansainvälisissä sotaharjoituksissa on myös huolestuttavia piirteitä: Käytännössä Rissalan ilmasotaharjoitukseen yhdysvaltalaiset kutsuivat itse itsensä. Hankoniemen maihinnousuharjoitusta johtava Nato-upseeri sanoi, että ”olemme täällä näyttämässä voimaa”. Lappiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2018 vp

yrityttiin tuoda sotaharjoituksiin liittyen vähän yli vuosi sitten pahamaineisia B-52-pommittajia ja tänä syksynä häivehävittäjiä. Kummatkin olivat tulossa Lappiin mutta eivät kuitenkaan tulleet, yritys oli kova.

Näissä on se vaikutus, että tämäntyyppisillä avauksilla yritetään horjuttaa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista linjaa, testata sitä. Ja kun kansalaisilla on yllättävän hyvä kyky lukea, mitä tapahtuu politiikassa, niin kun he omin silmin näkevät nämä harjoitukset, se ei ainakaan lisää kansalaisen turvallisuudentunnetta ja voi myöskin vaikuttaa mitattuun maanpuolustustahtoon. [Puhemies koputtaa]

15.15 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän asevelvollisuuskeskusteluun. Kyllä sillä on merkitystä, mitä kantoja myös puolueet ja eduskuntaryhmät ottavat tämän asevelvollisuuden osalta ja on ollut suuri arvo sillä, että me olemme voineet yksituumaisesti tältä osin rakentaa Suomea ja antaa arvostuksen yleisen asevelvollisuuden kautta, ja myös sen suorittaneille. Se on iso uhraus niille, jotka menevät, ja kuten tiedämme, se ei tänä päivänä ole pakko. Jos tämä väki, tämä nuori väki, ei menisi suorittamaan varusmiespalvelustaan, niin kyllä me olisimme todella aivan uudessa tilanteessa sen jälkeen. Ja sen takia vetoan kyllä täälläkin paikalla oleviin kansanedustajiin ja eduskuntaryhmiin, että tästä yleisen asevelvollisuuden puolustamisesta pitäisimme yksissä miehissä ja yksissä naisissa kiinni. Jos sen teemme, niin meillä on suorituskykyä ja meillä on myös uskoa meidän puolustukseen.

15.16 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En voi kuin sydämestäni yhtyä tähän edustaja Heinäluoman puheeseen. Varusmiespalvelus on se keskeinen kulmakivi, joka meillä pitää yhteiskunnan maanpuolustusta yllä, ja siitä seuraava reserviläisaika, sen mukanaan tuomat kertausharjoitukset, sen mukanaan tuomat maanpuolustusvelvoitteet, se kaikki yhteisöllisyys, mitä tähän kaikkeen liittyy, se meidän pitää pitää vahvana. Allekirjoitan myös itse sen, että me olemme myöskin niitä esimerkkejä, me olemme niitä suunnannäyttäjiä täällä eduskunnassa, kun me näitä asioita esiin nostamme: mitä me haluamme vaalia, mitä me haluamme pitää yllä.

Veteraanisukupolvi on pienentynyt. Perinnetieto on siltä osin vähentynyt perheissä. Puolustusvoimien läsnäolo on puolella Suomea huomattavasti vähempi kuin se oli vielä 10 vuotta sitten. Maanpuolustusjärjestöjen rooli kasvaa. Kysyisinkin teiltä, ministeri, maanpuolustusjärjestöjen merkityksestä, niistä resursseista, mitä sinne voi antaa. Mitä me voisimme yhdessä tehdä, että saisimme nuoria vielä enemmän mukaan tähän järjestötoimintaan isänmaamme hyväksi?

15.18 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen sisäisen turvallisuuden pohja on luottamukseen perustuva kansalaisyhteiskunta. Maanpuolustustahdon heikkeneminen on huolestuttava signaali. Toisaalta se saattaa kertoa siitä, että sodan uhka tai sotilaallinen kriisi nähdään hyvin kaukaisena. Hyvä uutinen on, että henkilökohmainen maanpuolustustahto on edelleen korkealla ja että turvallisuuden tunne on parantunut edelliseen tutkimukseen verrattuna.

Yhteiskunnan kokonaisturvallisuus muodostuu kaikkien yhteiskunnan toimijoiden yhteisestä riskien ennakoinnista, varautumisen suunnittelemisesta, koulutuksesta ja harjoittelusta. Asevelvollisuus on tässä kokonaisuudessa yksi osa. Meistä jokaisella on tärkeä rooli kokonaisturvallisuuden säilyttämisessä ja turvaamisessa. Erityisesti voimme vaikuttaa yh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2018 vp

teiskunnan resilienssiin eli kriisinsietokykyyn. Nykypäivänä todennäköisimmät uhat eivät välttämättä tule ulkoa, vaan suomalaiselta toiselle pyrkimyksenä luoda epävarmuutta ja etäännyttää meitä toisistamme. Meillä päättäjillä on erityinen vastuu, ettemme toimi tiedostamattamme tai tietoisesti niin, että heikennämme Suomen [Puhemies koputtaa] kriisinsietokykyä ja sitä kautta yhteiskuntamme kokonaisturvallisuutta. Meidän jos kenen on pidettävä huolta siitä, [Puhemies koputtaa] että suomalaiset [Puhemies: Aika!] kokevat maamme nyt ja tulevaisuudessa puolustamisen arvoiseksi.

15.19 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että tämä tutkimus tehtiin. Tämä keskustelu on jo osoittanut sen, että se toimii tavallaan herätysshuutona siitä, mistä on kysymys. Haluan vahvasti yhtyä siihen, mitä tässä on ollut esillä, että yleinen asevelvollisuus on meidän maanpuolustuksen perusrunko ja siitä on pidettävä huoli. Monesti tässä keskustelussa unohtuu se, kun suhtautumista asevelvollisuuteen tarkastellaan, että siitä on myös merkittävä hyöty siviilitehtävissä ja tämäkin asia olisi hyvä ottaa huomioon. Maanpuolustuksen keskeinen tekijä on maanpuolustustahto ja on erittäin tärkeää, että tästä tahdosta puhutaan myös kodeissa ja kouluissa. Ja siihen liittyy myöskin historian tuntemus. Ei niin, että se yksistään ratkaisee, mutta olen vahvasti samaa mieltä kuin edustaja Kääriäinen, että historiattomuus on meillä tällä hetkellä ongelma. Ja mitä maanpuolustuksella turvataan? Ei vain rajat, mutta myös meidän parlamentaarinen järjestelmämme, oikeuslaitoksemme ja koko hyvinvointiyhteiskuntamme. Tässä on isosta asiasta kysymys.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Tähän tärkeään keskusteluun varattu aika on nyt käytetty, joten keskustelu on päättynyt.

Asian käsittely päättyi.